

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. Żurawia 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 29-35-69; 28-37-04; 28-90-17
ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telex: 816-436
Telefax: 29-40-89

BS/93/10/92

SPOŁECZNA PERCEPCJA ROLI SEJMU, PREZYDENTA I RZĄDU

Komunikat z badań

Warszawa, luty 1992 r.

Przedmiotem styczniowego sondażu CBOS¹ przeprowadzonego po powołaniu nowego rządu była między innymi społeczna percepcja roli trzech głównych aktorów sceny politycznej - Sejmu, prezydenta i rządu - oraz ocena relacji pomiędzy nimi². Większość Polaków preferuje raczej parlamentarny model sprawowania rządów, przy odpowiednio silnej władzy wykonawczej. Wpływ prezydenta na sprawy kraju powinien być, zdaniem respondentów, mniejszy niż Sejmu i rządu. Zdecydowana większość badanych postuluje całkowitą (lub dużą) niezależność rządu J. Olszewskiego od prezydenta, jednak przewidywania co do rzeczywistości są bardziej zróżnicowane.

W Polsce toczy się dyskusja na temat roli Sejmu, prezydenta i rządu w życiu kraju. Poproszono respondentów o wskazanie, który z wymienionych organów władzy powinien mieć największy wpływ na sprawy kraju, a który najmniejszy. Zdaniem 43% badanych główną rolę w Polsce powinien odgrywać Sejm, 24% uważa, że rząd i prawie tyle samo ankietowanych (23%) wyraża przekonanie, że prezydent. Natomiast odpowiednio najmniejsze wpływy powinni mieć: prezydent - 39%, rząd - 27%, Sejm - 22%.

¹ "Aktualne problemy i wydarzenia" (23) - sondaż zrealizowany w dniach 3-10 stycznia 1992 r. na 1000-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłej ludności kraju (próba ważona).

² Zob. też komunikat CBOS "Oceny wpływu na sprawy kraju kluczowych instytucji i organizacji oraz głównych ich przedstawicieli", Warszawa, styczeń 1992 r.

W celu uczynienia otrzymanych wyników stworzono dla poszczególnych instytucji średnią miarę aprobowanego wpływu (na podstawie przypisywanego im znaczenia w kraju)³. Wskazuje ona, że największą rolę powinien odgrywać Sejm (61,4), następnie rząd (48,9), a najmniejszą prezydent (40,9). Polacy opowiadają się więc za parlamentarnym modelem sprawowania rządów, przy odpowiednio silnej władzy wykonawczej.

Odpowiedzi na inne pytanie oceniające rzeczywisty, a nie postulowany wpływ na sprawy kraju omawianych organów władzy (Sejmu, rządu i prezydenta) potwierdzają ten wniosek (tab. 1).

Tabela 1

w procentach

Oceniane instytucje władzy państwowej	Ocena wpływu na sprawy kraju			
	za duży	odpowiedni	za mały	trudno powiedzieć
Rząd	6	32	50	15
Sejm	16	28	40	12
Prezydent	31	27	33	9

³ Poszczególnym pozycjom przypisano wartości: pozycja pierwsza (największy wpływ) - 100, pozycja druga (średni wpływ) - 50, pozycja trzecia (najmniejszy wpływ) - 0. Jeśli dwie instytucje usytuowano na jednym poziomie, stosowano wartości pośrednie: 75 lub 25. Pominięto odpowiedzi "trudno powiedzieć".

Rząd, zdaniem połowy dorosłych Polaków, ma za mały wpływ na to, co się dzieje w kraju. Przeciwną opinię (wpływ za duży) wyraża jedynie 6% ankietowanych. Również Sejm w społecznej ocenie odgrywa w kraju zbyt małą rolę, natomiast pozycja prezydenta jest postrzegana w sposób bardziej zróżnicowany. Grupy ankietowanych przekonane o za małym i za dużym jego wpływie na wydarzenia w kraju są zbliżone liczebnie.

Respondenci oceniający wpływy Sejmu jako zbyt małe zdecydowanie częściej (53%) chcieliby, aby odgrywał on w kraju pierwszoplanową rolę niż ci, którzy sądzą, że jego wpływy są odpowiednie (43%) i za duże (35%). Podobna zależność występuje przy ocenie roli prezydenta (odpowiednio 38%, 19% i 12%). Można powiedzieć, że przekonaniu o za małym obecnie wpływie Sejmu i prezydenta towarzyszy postulat wzrostu ich roli. Opinie o rządzie są natomiast mniej spójne. Co czwarty badany przekonany o za małym wpływie rządu na sprawy kraju uważa, że powinien on być najważniejszą instytucją. Taki postulat wyraża 22% odpowiadających, że wpływ ten jest odpowiedni i 30% tych, którzy uważają, że jest za duży.

Opinie o relacji rząd J.Olszewskiego - prezydent badano w dwóch aspektach: prognostycznym (jak będzie?) i postulatywnym (jak chciał(a)by Pan(i), żeby było?) - tabela 2.

Tabela 2

w procentach

Zależność rządu od prezydenta	Wskazania respondentów dotyczące zależności rządu od prezydenta	
	prognozy	postulaty
Całkowicie zależny	6	5
W dużym stopniu zależny	37	13
W niewielkim stopniu zależny	35	36
Całkowicie niezależny	7	34
Trudno powiedzieć	15	10

Zdaniem badanych rząd będzie w większym stopniu uzależniony od prezydenta niż pragnie tego społeczeństwo. Spośród postulujących całkowitą niezależność rządu 36% ankietowanych uważa, że decyzje rządu będą w dużym stopniu uzależnione od prezydenta, 10% - że zależność będzie całkowita, a tylko 15% twierdzi, że rząd będzie rzeczywiście niezależny od prezydenta.

Postulat wiodącej roli Sejmu najczęściej popierają respondenci w wieku 40-49 lat, mieszkańcy miast (od 21 do 500 tys. ludności), regionu środkowo-wschodniego, osoby z wykształceniem średnim, a także deklarujące lewicowe poglądy polityczne.

Opinię, że największe znaczenie w kraju powinien mieć rząd wyrażają najczęściej ankietowani w wieku do 24 lat, mieszkańcy małych miasteczek (do 20 tys. ludności), regionu północno-wschodniego oraz inteligencja i kadra kierownicza. Natomiast za

silną władzą prezydenta opowiadają się przede wszystkim mieszkańcy dużych miast (powyżej 500 tys. ludności), regionu południowego, robotnicy niewykwalifikowani oraz deklarujący prawicowe poglądy polityczne⁴.

* * *

Reasumując: największe znaczenie w kraju, zdaniem Polaków, powinien mieć Sejm, a najmniejsze prezydent. Najczęściej wyrażane jest obecnie przekonanie o zbyt małym wpływie rządu na wydarzenia w kraju. Jednocześnie społeczeństwo uważa, że rząd powinien być całkowicie lub w dużym stopniu niezależny od prezydenta, jednak postulat ten różni się od przewidywań dotyczących tej kwestii.

⁴ Szczegółowe zróżnicowanie opinii respondentów według cech socjodemograficznych zawierają tabele aneksu.

ANEKS

Tabela 1. Sejm powinien mieć wpływ na sprawy w Polsce :

(%)

	największy	średni	najmniej - szy	pozostałe odpowiedzi	LICZBA OSÓB
Ogółem	43	24	22	11	999
Płeć					
Mężczyźni	46	26	19	9	477
Kobiety	41	22	25	12	522
Wiek					
do 24 lat	40	27	18	15	131
25-29	38	19	34	9	102
30-39	44	23	26	7	227
40-49	49	26	17	8	180
50-59	44	26	20	10	149
60 lat i więcej	41	23	20	16	210
Miejsce zamieszkania					
Wieś	46	26	18	10	402
Miasto	42	23	25	11	597
Wielkość miasta					
miasto do 20 tys.	35	28	23	14	116
od 21 do 100 tys.	48	20	24	8	196
od 101 do 500 tys.	48	22	22	8	158
501 tys i więcej mieszk.	28	24	31	17	127
Region					
Środkowy (Warszawa)	37	27	23	13	181
Północno-wsch. (Białystok)	26	30	39	5	61
Północny (Gdańsk)	45	25	14	17	96
Południowy (Katowice)	36	24	32	7	176
Południowo-wsch. (Kraków)	45	27	13	15	150
Środkowo-wsch. (Lublin)	58	22	15	5	65
Środkowo-zach. (Poznań)	50	14	28	7	149
Południowo-zach. (Wrocław)	51	25	11	13	121
Wykształcenie					
Podstawowe	38	27	22	14	418
Zasadnicze zawodowe	39	26	25	10	248
Średnie	54	20	20	6	263
Wyższe	50	17	23	10	70
Grupa społeczno-zawodowa					
Inteligencja, kadra kier.	45	30	17	9	47
Pozostali prac. umysł.	49	19	26	7	213
Pracownicy handlu i usług	38	13	31	17	52
Robotnicy wykwalifikowani	42	26	22	11	279
Robotnicy niewykwalifik.	34	29	22	15	150
Robotnicy naj.w rol.i leś.	52	38	5	5	40
Rolnicy	44	23	21	12	154
Prywatni przedsiębiorcy	52	20	16	11	61
Dochody osobiste respondenta					
Do 750 tys.zł	38	22	22	18	192
751-1500	41	27	23	9	424
1501-2250	45	25	20	9	223
2251-3000	47	17	25	11	76
3001-3750	56	12	23	9	43
3751-4500	80	20	0	0	15
Powyżej 4500 tys. zł	47	29	24	0	17
Ocena war. materialnych					
Złe	41	27	19	13	487
Średnie	45	21	26	8	432
Dobre	46	21	21	11	80
Deklarowane poglądy					
Lewica	52	27	12	9	162
Centrum	48	18	23	11	298
Prawica	42	26	26	6	262
Trudno powiedzieć	34	26	24	16	277
Ocena kier.rozw.syt.w kraju					
Dobry	43	22	24	11	207
Zły	44	25	21	10	625
Trudno powiedzieć	40	21	25	14	166

Tabela 2. Prezydent powinien mieć wpływ na sprawę w Polsce :

(%)

	największy	średni	najmniej - szy	pozostałe odpowiedzi	LICZBA OSÓB
Ogółem	23	26	40	12	999
Płeć					
Mężczyźni	22	26	42	11	477
Kobiety	24	26	37	12	522
Wiek					
do 24 lat	18	27	42	13	131
25-29	25	25	40	9	102
30-39	25	27	41	7	227
40-49	22	25	43	9	180
50-59	23	29	37	11	149
60 lat i więcej	22	24	34	20	210
Miejsce zamieszkania					
Wieś	20	27	42	11	402
Miasto	24	26	38	12	597
Wielkość miasta					
miasto do 20 tys.	21	20	46	14	116
od 21 do 100 tys.	22	31	38	9	196
od 101 do 500 tys.	25	26	39	10	158
501 tys i więcej mieszk.	31	23	29	17	127
Region					
Środkowy (Warszawa)	27	24	37	13	181
Północno-wsch. (Białystok)	26	25	44	5	61
Północny (Gdańsk)	23	17	44	17	96
Południowy (Katowice)	31	30	28	12	176
Południowo-wsch. (Kraków)	16	31	35	17	150
Środkowo-wsch. (Lublin)	17	38	38	6	65
Środkowo-zach. (Poznań)	23	21	51	5	149
Południowo-zach. (Wrocław)	15	26	46	12	121
Wykształcenie					
Podstawowe	26	24	35	15	418
Zasadnicze zawodowe	25	23	41	11	248
Średnie	17	31	46	7	263
Wyższe	20	31	39	10	70
Grupa społeczno-zawodowa					
Inteligencja, kadra kier.	15	28	47	11	47
Pozostali prac. umysł.	21	29	43	7	213
Pracownicy handlu i usług	27	23	35	15	52
Robotnicy wykwalifikowani	22	24	41	13	279
Robotnicy niewykwalifik.	29	29	25	17	150
Robotnicy naj.w rol.i leś.	10	23	63	5	40
Rolnicy	21	29	38	12	154
Prywatni przedsiębiorcy	26	18	44	11	61
Dochody osobiste respondenta					
Do 750 tys. zł	25	23	35	17	192
751-1500	22	28	39	11	424
1501-2250	24	23	42	11	223
2251-3000	16	30	42	12	76
3001-3750	21	33	40	7	43
3751-4500	7	47	47	0	15
Powyżej 4500 tys. zł	29	12	53	6	17
Ocena war. materialnych					
Złe	24	24	38	14	487
Średnie	21	30	40	9	432
Dobre	24	21	43	13	80
Deklarowane poglądy					
Lewica	14	21	52	12	162
Centrum	20	24	44	11	298
Prawica	29	32	33	6	262
Trudno powiedzieć	24	25	34	17	277
Ocena kier.rozw.syt.w kraju					
Dobry	27	28	34	12	207
Zły	22	26	41	11	625
Trudno powiedzieć	20	25	39	15	166

Tabela 3. Rząd powinien mieć wpływ na sprawy w Polsce :

(%)

	największy	średni	najmniej - szy	pozostałe odpowiedzi	LICZBA OSÓB
Ogółem	25	38	27	11	999
Płeć					
Mężczyźni	25	37	28	10	477
Kobiety	24	38	25	12	522
Wiek					
do 24 lat	29	30	28	13	131
25-29	26	45	19	10	102
30-39	25	43	25	7	227
40-49	21	40	29	10	180
50-59	25	34	32	10	149
60 lat i więcej	23	34	26	17	210
Miejsce zamieszkania					
Wieś	24	36	30	10	402
Miasto	25	39	25	12	597
Wielkość miasta					
miasto do 20 tys.	33	38	17	12	116
od 21 do 100 tys.	22	39	28	11	196
od 101 do 500 tys.	20	42	28	9	158
501 tys i więcej mieszk.	27	35	22	16	127
Region					
Środkowy (Warszawa)	25	36	27	13	181
Północno-wsch. (Białystok)	43	41	11	5	61
Północny (Gdańsk)	19	41	25	16	96
Południowy (Katowice)	27	35	27	12	176
Południowo-wsch. (Kraków)	26	23	34	17	150
Środkowo-wsch. (Lublin)	18	37	38	6	65
Środkowo-zach. (Poznań)	20	57	17	6	149
Południowo-zach. (Wrocław)	23	35	32	10	121
Wykształcenie					
Podstawowe	24	34	28	14	418
Zasadnicze zawodowe	25	40	24	11	248
Średnie	25	42	27	6	263
Wyższe	23	37	27	13	70
Grupa społeczno-zawodowa					
Inteligencja, kadra kier.	34	32	26	9	47
Pozostali prac. umysł.	24	44	24	8	213
Pracownicy handlu i usług	21	46	17	15	52
Robotnicy wykwalifikowani	27	38	24	11	279
Robotnicy niewykwalifik.	21	25	36	18	150
Robotnicy naj.w rol.i leś.	33	35	28	5	40
Rolnicy	24	35	31	10	154
Prywatni przedsiębiorcy	13	49	26	11	61
Dochody osobiste respondenta					
Do 750 tys.zł	21	37	27	15	192
751-1500	28	34	27	11	424
1501-2250	23	40	27	10	223
2251-3000	26	42	18	13	76
3001-3750	19	47	28	7	43
3751-4500	13	33	53	0	15
Powyżej 4500 tys. zł	24	53	18	6	17
Ocena war. materialnych					
Złe	23	34	29	14	487
Średnie	26	40	25	9	432
Dobre	23	45	24	9	80
Deklarowane poglądy					
Lewica	27	40	23	10	162
Centrum	21	44	23	12	298
Prawica	25	35	35	5	262
Trudno powiedzieć	26	32	24	17	277
Ocena kier.rozw.syt.w kraju					
Dobry	22	37	31	10	207
Zły	25	37	27	11	625
Trudno powiedzieć	27	40	20	14	166

Tabela 4. Przewidywana zależność nowego rządu od prezydenta. Rząd w swych decyzjach będzie :
(%)

	Całkowicie zależny	W dużym stopniu	W niewielk im stopniu	Całkowicie niezależny	Trudno powiedzieć	LICZBA OSÓB
Ogółem	6	37	35	7	15	999
Płeć						
Mężczyźni	8	36	38	8	11	476
Kobiety	5	39	32	6	18	523
Wiek						
do 24 lat	6	38	37	6	12	131
25-29	8	44	32	8	8	102
30-39	6	41	35	7	11	227
40-49	7	35	36	8	13	179
50-59	7	38	35	8	12	149
60 lat i więcej	6	29	33	5	27	211
Miejsce zamieszkania						
Wieś	7	39	28	8	18	402
Miasto	6	36	40	6	13	597
Wielkość miasta						
miasto do 20 tys.	7	45	31	8	9	116
od 21 do 100 tys.	5	36	41	4	14	197
od 101 do 500 tys.	7	24	47	7	15	157
501 tys i więcej mieszk.	5	42	36	6	12	127
Region						
Środkowy (Warszawa)	2	37	28	11	21	182
Północno-wsch.(Białystok)	8	46	26	10	10	61
Północny (Gdańsk)	11	32	44	0	13	96
Południowy (Katowice)	7	31	31	9	22	176
Południowo-wsch.(Kraków)	9	34	39	5	12	149
Środkowo-wsch.(Lublin)	5	28	43	6	18	65
Środkowo-zach.(Poznań)	2	41	43	4	10	149
Południowo-zach.(Wrocław)	9	49	29	7	7	121
Wykształcenie						
Podstawowe	8	39	28	5	20	419
Zasadnicze zawodowe	9	35	34	8	14	248
Średnie	3	34	44	9	10	262
Wyższe	3	43	43	10	1	70
Grupa społeczno-zawodowa						
Inteligencja, kadra kier.	2	49	43	4	2	47
Pozostali prac. umysł.	4	36	42	8	11	213
Pracownicy handlu i usług	6	40	42	2	10	52
Robotnicy wykwalifikowani	8	33	37	8	15	279
Robotnicy niewykwalifik.	8	33	33	5	22	150
Robotnicy naj.w rol.i leś.	10	63	10	10	8	40
Rolnicy	6	40	24	5	25	154
Prywatni przedsiębiorcy	8	36	36	15	5	61
Dochody osobiste respondenta						
Do 750 tys.zł	7	37	30	6	20	192
751-1500	6	37	35	7	15	425
1501-2250	7	36	36	7	14	222
2251-3000	7	34	33	13	13	76
3001-3750	5	42	40	2	12	43
3751-4500	7	27	60	7	0	15
Powyżej 4500 tys. zł	6	53	29	12	0	17
Ocena war. materialnych						
Złe	8	35	34	7	15	487
Średnie	6	40	33	6	15	432
Dobre	1	34	45	9	11	80
Deklarowane poglądy						
Lewica	6	39	41	10	4	162
Centrum	5	40	35	7	12	297
Prawica	7	35	44	6	8	262
Trudno powiedzieć	8	35	23	5	30	278
Ocena kier.rozw.syt.w kraju						
Dobry	5	34	50	3	8	207
Zły	8	38	32	9	14	625
Trudno powiedzieć	4	36	28	5	28	166

Tabela 5. Postulowana zależność nowego rządu od prezydenta. Chciał(a)by, aby rząd w swych decyzjach był : (%)

	Całkowicie zależny	W dużym stopniu	W niewielk im stopniu	Całkowicie niezależny	Trudno powiedzieć	LICZBA OSÓB
Ogółem	5	13	36	35	10	998
Płeć						
Mężczyźni	6	11	36	39	9	476
Kobiety	5	16	37	30	12	522
Wiek						
do 24 lat	4	21	31	35	8	131
25-29	8	7	38	43	5	101
30-39	3	11	38	38	10	226
40-49	6	11	39	34	9	180
50-59	9	13	38	32	7	149
60 lat i więcej	4	16	34	28	18	211
Miejsce zamieszkania						
Wieś	7	13	32	35	13	402
Miasto	5	13	40	34	8	596
Wielkość miasta						
miasto do 20 tys.	3	8	38	47	5	116
od 21 do 100 tys.	3	10	39	38	10	196
od 101 do 500 tys.	6	17	39	29	10	157
501 tys i więcej mieszk.	7	18	43	24	7	127
Region						
Środkowy (Warszawa)	4	14	39	29	14	182
Północno-wsch.(Białystok)	11	11	28	39	10	61
Północny (Gdańsk)	4	8	31	52	5	95
Południowy (Katowice)	6	19	27	33	15	175
Południowo-wsch.(Kraków)	5	17	43	27	9	150
Środkowo-wsch.(Lublin)	8	12	40	26	14	65
Środkowo-zach.(Poznań)	4	11	46	34	4	149
Południowo-zach.(Wrocław)	6	6	34	45	9	121
Wykształcenie						
Podstawowe	7	16	32	31	15	419
Zasadnicze zawodowe	5	13	35	38	10	246
Średnie	4	10	41	38	6	263
Wyższe	1	13	54	30	1	70
Grupa społeczno-zawodowa						
Inteligencja, kadra kier.	2	15	53	30	0	47
Pozostali prac. umysł.	5	8	42	40	5	213
Pracownicy handlu i usług	0	19	50	27	4	52
Robotnicy wykwalifikowani	6	10	39	35	10	279
Robotnicy niewykwalifik.	5	19	30	25	21	150
Robotnicy naj.w rol.i leś.	8	3	18	58	15	40
Rolnicy	8	18	28	31	14	154
Prywatni przedsiębiorcy	5	18	32	38	7	60
Dochody osobiste respondenta						
Do 750 tys.zł	9	16	29	33	14	191
751-1500	5	12	37	36	10	425
1501-2250	5	13	37	34	11	222
2251-3000	5	17	41	32	5	76
3001-3750	0	14	47	30	9	43
3751-4500	7	7	67	20	0	15
Powyżej 4500 tys. zł	0	12	29	59	0	17
Ocena war. materialnych						
Złe	6	13	32	38	11	487
Średnie	6	12	40	32	11	431
Dobre	3	21	40	30	6	80
Deklarowane poglądy						
Lewica	6	7	41	45	1	162
Centrum	6	10	38	38	8	297
Prawica	7	16	43	29	6	261
Trudno powiedzieć	3	18	27	30	23	278
Ocena kier.rozw.syt.w kraju						
Dobry	9	18	45	24	3	205
Zły	5	11	33	40	11	626
Trudno powiedzieć	2	14	39	27	17	166